

Держава здійснює захист дитини від усіх форм фізичного і психічного насильства, образи, недбалого і жорстокого поводження з нею, експлуатації, включаючи сексуальні зловживання, у тому числі з боку батьків або осіб, які їх замінюють, надання дитині та особам, які піклуються про неї, необхідної допомоги у запобіганні та виявленні випадків жорстокого поводження з дитиною.

Список використаної літератури

1. Алла Блага, Олена Кочемировська. Допомога й захист постраждалих від домашнього насильства: сучасний стан та основні проблеми правового регулювання. Підприємництво, господарство і право. 2020. Вип. 6. С. 226-231. DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.6.38>
2. Дитинство в Україні: права, гарантії, захист: Збірник документів. Ч. II. Київ : АТ «Видавництво «Столиця», 1998. 292 с.
3. Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» від 15 листопада 2001 року №2789-III. URL : <http://www.rada.gov.ua>

ТКАЧОВ Максим Михайлович

к.е.н., доц., Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (Україна, м. Харків)

ПЕНЯ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПРИ УКЛАДЕНІ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ДОГОВОРІВ

Пеня (від лат. poena – покарання) – сума коштів у вигляді процентів, нарахована на суми податкових зобов'язань та/або на сумі штрафних (фінансових) санкцій, не сплачених в установлені законодавством порядку, а також нарахована в інших випадках та порядку, передбачених ПКУ або іншими нормативно-правовими актами, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи (пп. 14.1.162 ПКУ).

Пеня, за визначенням частини третьої статті 549 ЦК України, – це вид неустойки, що забезпечує виконання грошового зобов'язання та обчислюється у процентах від суми несвоєчасно виконаного грошового зобов'язання за кожний день прострочення виконання.

У тезах розглянуто питання щодо визначення розміру пені при укладанні договорів, доцільності її застосування, пропонуються висновки для їх використання в законотворчій діяльності.

Одним із способів забезпечення зобов'язань є неустойка (штраф, пеня), тобто певна, встановлена законодавством або договором грошова сума, яку боржник зобов'язаний сплатити кредиту, у разі невиконання або неналежного виконання зобов'язання, зокрема, у разі прострочення виконання.

Угода про неустойку може бути укладена тільки в письмовій формі, у зв'язку з чим на практиці мають місце випадки, коли в договорі відсутні істотні умови або він підписаний не правоздатною стороною і у разі спору суд може визнати його недійсним, у тому числі й угоду щодо пені, передбаченої договором. Зацікавлена сторона зобов'язання за договором може підтвердити

іншими документами про рух грошей або товару, але право на стягнення пені буде втрачено. Грошове зобов'язання виражається у грошових одиницях України або у грошовому еквіваленті в іноземній валюті. Якщо зобов'язання виражене у банківському металі, то відповідне правовідношення не є грошовим зобов'язанням, і до нього не застосовуються норми про відповідальність за порушення такого зобов'язання.

Платники грошових коштів сплачують на користь одержувачів цих коштів за прострочку платежу пені у розмірі, що встановлюється за згодою сторін, це передбачено в законі «Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових коштів». Також у цьому законі зазначено, що розмір пені, передбачений першою статтею вищезазначеного закону, обчислюється від суми простроченого платежу та не може перевищувати подвійної облікової ставки Національного банку України, що діяла в період, за який сплачується пеня.

У цілому нині сторони самостійно визначають розмір неустойки під час укладання договору, у зв'язку з чим виникають питання під час розгляду справи у суді, оскільки стягнення пені, хоч фактично і врегульовано на законодавчому рівні, але має настільки широке трактування в судовій практиці, що заслуговує на увагу для подальшого вдосконалення законодавства у цьому напрямку. Так, у п. 2.9 Постанови Пленуму Вищого господарського суду України від 17.12.2013 №14 «Про деякі питання практики застосування законодавства про відповідальність за порушення грошових зобов'язань» зазначається, за написом статті 3 Закону N 543/96 та частини другої статті 343 ЦК України розмір пені за прострочку платежу не може перевищувати подвійної облікової ставки Національного банку України, що діяла в період, за який сплачується пеня.

Якщо у укладеному сторонами договорі зазначено вищий розмір пені, ніж передбачений цією нормою, застосуванню підлягає пеня у розмірі згаданої подвійної облікової ставки. Встановлене статтею 3 названого Закону обмеження розміру пені не стосується неустойки, встановленої іншими законодавчими актами. При оцінці таких наслідків судом можуть братися до уваги, в тому числі обставини, що не мають прямого відношення до наслідків порушення зобов'язання (ціна товару, робіт, послуг; сума договору тощо). Критеріями для встановлення невідповідності у кожному конкретному випадку може бути надзвичайно високий відсоток неустойки, встановлений у договорі; значне перевищення суми неустойки над сумою можливих збитків (зокрема перевищення суми неустойки над сумою неповернутого боргу), нетривалий термін виконання зобов'язання та ін.

Також при вирішенні питання про зменшення неустойки суд може враховувати сплачені відсотки за користування чужими коштами, які компенсують у певній частині наслідки, спричинені порушенням грошового зобов'язання. Пеня, будучи способом забезпечення зобов'язань, спонукає зобов'язану особу до своєчасного виконання своїх обов'язків і надає гарантію уповноваженій особі компенсацію наслідків невиконання зобов'язань контрагентів. Інакше кажучи, пеня виконує забезпечувальну і компенсаційну функції. У багатьох випадках суди при зменшенні розміру пені застосовують лише один із вищезазначених критеріїв, а часом не вказують жодного критерію,

при цьому оцінка судів при визначенні надмірності розміру пені істотно відрізняється.

Посилаючись на інші обставини, що не мають нічого спільного із зіставленням розміру пені з наслідками порушення зобов'язань, суди зобов'язують кредитора доводити розмір своїх збитків та спростовувати припущення про явну невідповідність пені. Було б доцільно компетентним органам узагальнити судову практику у справах цієї категорії та виробити єдиний підхід до їх вирішення, при цьому розробити нормативно-правовий акт, який би визначив максимальний розмір неустойки; методичку її розрахунку стосовно конкретних договорів; граничний розмір зменшення неустойки, у відсотковому відношенні суми прострочення виконання зобов'язань. Ці заходи дозволили б підвищити ефективність використання методів, передбачених законом у забезпеченні виконання зобов'язань, що позитивно позначилося на економічній діяльності суб'єктів господарювання.

Список використаної літератури

1. Цивільний кодекс : від 16.01.2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40–44. С. 356
2. Господарський кодекс : від 16.01.2003 р. № 436-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18–22. С. 144.
3. Дуравкін П.М. Пеня в податковому праві: між способом забезпечення і санкцією. Теорія і практика правознавства. 2015.
4. Дуравкін П.М. Походження функціональних властивостей пені в податковому праві. Форум права. 2015. № 4. С. 84–88.
5. Закарян Б.Н. Пеня в системі забезпечувальних засобів при регулюванні відносин оподаткування. Журнал східноєвропейського права. 2014. № 2. С. 92–95.

УМАНЕЦЬ Ольга Віталіївна

к.мистецтвознавства, доц., Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого (Україна, м. Харків)

ПРАВО НА СВОБОДУ ТВОРЧОСТІ: ЕТИЧНИЙ ТА ПРАВОВИЙ ВИМІРИ

Атрибутивним маркером творчої особистості в контексті духовного буття українського суспільства традиційно була громадянська позиція, які відбивала делегування мистецтву місії голосу нації, носія духовних цінностей українства. Особливої вагомості громадянська позиція митця як інфлюенсера, здатного впливати на громадську думку, визначати спрямування духовних пошуків особистості та суспільства, набуває за сучасних умов, позначених потужними процесами консолідації нації, інтенсифікації національної ідентичності. Суттєві нюанси у визначення творчою особистістю власної позиції детермінуються мультикультурною аурую сьогодення та суб'єктивізацією творчого світобачення. Резонуючи з демократичними основами громадянського суспільства, його сучасна виняткова свобода, з одного боку, окреслюється етичними настановами, з іншого – правовими нормами. Знаннєвий, особистісно-рефлексивний та діяльнісний рівні громадянської культури митця, маючи